

D-N

2/6 1948

Äran för socialpolitiken

Statsrådet Möller hävdar i en artikel i Tiden att de socialpolitiska reformerna under de senaste årtiondena huvudsakligen är socialdemokratins förtjänst. Han gör också gällande att oppositionspartiernas medverkan till reformpolitiken till stor del betingas av insikten att en positiv hållning i dessa frågor är en förutsättning för framgångar till valen.

Det första av dessa påståenden är i sin kärna utan tvivel riktigt. Socialdemokratien har i modern svensk politik drivit de socialpolitiska synpunkterna med större energi än något annat parti, och hr Möller själv har gjort mera för att omsätta dem i praktiken än någon annan svensk politiker. Endast det hopplöst för-

villade partisinet kan förklara en annan värdering av de insatser som skett. Även statsrådet Möllers andra reflexion är till en viss grad befogad. Icke så att främst taktiska motiv skulle förmå andra partier att godta socialreformismen, men väl så att den socialdemokratiska aktiviteten mer än något annat skapat den förståelse för de sociala tankegångarna som är förutsättningen för enighet i dessa ting.

Därmed är emellertid icke sagt att hr Möllers redovisning för vad som på detta område gjorts i Sverige i alla delar är riktig och objektiv. Socialministern nämner ett fåtal reformer från tiden 1910—1932 och ställer dessa i kontrast till en lång serie beslut från det skede under vilket socialdemokratien haft den politiska ledningen. Härvid förbigår han åtskilliga äldre beslut av betydelse — exempelvis från de Ekmanska regeringarna lagstiftningen om arbetsdomstol och kollektivavtal 1928, utbyggnaden av olycksfallsförsäkringens förmåner samma år, de nya bestämmelserna om arbetarskydd, respektive om uppsikt över barnhem 1931, jordbrukarstödet

1932 —, men antecknar från socialdemokratins maktperiod praktiskt taget allt vad som skett, även reformer av mindre vikt än de i den föregående framställningen utelämnade. Likaså underlåter hr Möller att framhålla att de ekonomiska villkoren för sociala ingripanden stadigast förbättrats; för några årtionden sedan var det icke möjligt att disponera så stora summor för socialpolitik som nu; vad som i början av 1920-talet var främmande även för socialdemokraterna har därför småningom kommit att te sig naturligt för alla.

Det socialpolitiska genombrottet i vårt land skedde, på den punkten är ingen diskussion möjlig, under samverkan mellan liberalismen och socialdemokratien (folkpensioneringen 1913, åttatimmarslagen 1919). Genombrottet hade sedan årtionden förberetts av liberaler såsom S. A. Hedin likaväl som av socialdemokrater som Hjalmar Branting. Det möjliggjordes genom att liberalismen övergav sina äldre föreställningar om statsingripandets principiella fördärlighet och genom att socialdemokratien övergick från den marxistiska omvälvningsteori som från början varit den härskande till en på närliggande och praktiska mål inställd socialreformism. Det är orimligt att antyda att det liberala partiets andliga ledare för trettio eller fyrtio år sedan — män som Staaff, Alexanderson, Hellberg, Bergström — skulle ha saknat socialt patos. En reaktion inom liberalismen inträdde med partisprängningen 1923 och C. G. Ekmans ledarskap för den större, frisinnade fraktionen. Under senare år, icke minst sedan hr Ohlin blivit partichef, har folkpartiets uppriktigt positiva hållning till de sociala frågorna icke kunnat betvivlas.

Socialpolitiken är därför i princip förd utanför de partipolitiska striderna, och detta förhållande betecknar en väldig vinning för svensk politik. Även på detta område kan man tvista, och särskilt bör det understrykas att en del i sig själv värdefulla beslut riskerar att stanna på papperet, därför att de personer och lokaler som krävs för tillämpningen inte står till buds. Men i princip är man ense: gammalliberalismen är på denna punkt övervunnen liksom också den marxistiska doktrinen om en social revolution såsom villkor för varje verkligt framsteg.

Då liberalismen i dagens läge angriper socialdemokratien är det från helt andra utgångspunkter. Socialiseringstendenserna hotar inte bara den höjning av produktionen som är den grundläggande förutsätt-

ningen för varje social förbättring, utan också den medborgerliga frihet vars förlust gör ett än så välordnat samhälle till blott ett förgyllt fängelse. Den benägenhet för reglering och tvångshushållning som är ett halvgånget utslag av socialiseringstanken medför samma risker som denna, även om resultaten först efter lång tid blir skönjbara. Då personlig oskicklighet förenas med dylika ideologiska tendenser uppstår det aktuella läge — kännetecknat av famlande statsingripanden, förbud och restriktioner på alla områden — som det är liberalismens närmaste uppgift att förändra. Den arbetar härvid också i det sociala framstegets tjänst.